

Sessions necrològiques

RAFAEL BATTESTINI I PONS (1932-2017). *IN MEMORIAM*

Edelmira DOMÈNECH i LLABERIA

Acadèmica numeraria

Aquest estiu passat, a mitjans d'agost, en convalescència d'una intervenció cardíaca, primer exitosa però tres mesos després complicada, moria el doctor Rafael Battestini i Pons, metge, excursionista, catalanista sense fissures i exiliat republicà.

BIOGRAFIA

Havia nascut a Barcelona en plena segona República, segon fill del matrimoni de Nicolau Battestini i Galup, metge i diputat del parlament de Catalunya amb Dolors Pons i Sala.

L'estiu de 1933, com va escriure en el llibre sobre el seu pare (2009): "el pare ens presentà al President Macià que saludà la mare amb un afectuós hola Dolores. L'Avi dels catalans em prengué en braços prop de la seva cara. I segueix:

"El Nadal de 1933 fou molt trist tant a casa nostra com a tot Catalunya. El President Macià havia mort"

Però la vida seguia el seu curs. Els dos germans van estudiar a l'escola Blanquerna, dirigida pel gran pedagog Alexandre Galí. Quan tenia set anys li va tocar patir conseqüències de la guerra dins de la seva família. L'any 1939 el seu pare marxa a l'exili a França. El mateix any el seu oncle, Rafael Battestini i Galup metge i director de l'hospital de Tarragona, qui havia estat cofundador d'Esquerra republicana, és jutjat i afusellat. L'any següent, el 1940 la mare i els dos fills es reuneixen a l'exili francès. No van tornar fins el 1946.

Rafael va cursar quasi tot el batxillerat a Montpelier. El va acabar a Barcelona, va estudiar medicina a la Facultat del carrer Casanova, l'única que hi havia aleshores en acabar, no va parar mai més. El 1964 es va casar a Riells de Montseny amb Anna Maria originària de la vall de Cabó, persona molt important en la seva vida, sempre. Han tingut dos fills.

VAIG CONEIXER per primera vegada Rafael Battestini quan tenia 14 anys. Era l'any 1946. Acabava de tornar dels seus sis anys d'exili a França i l'havien matriculat al Lycée Français de Barcelona on jo estudiava. Anava tres

cursos davant meu però erem pocs i tots ens coneixíem. El Lycée era molt diferent del que és ara. Es parlava francès sempre, al pati i a l'ecola. Era un col·legi progressiu que recollia molts nens refugiats jueus que fugien del règim nazi i també fills de republicans espanyols.

Hem coincidit amb en Rafel a l'escola, a la Facultat de Medicina i a la Reial Acadèmia. Hem sigut amics sempre durant setanta anys. Algunes temporades ens hem relacionat més, d'altres menys però mai hem deixat de ser amics. Quan aquest estiu es va posar greu i estava ingressat al clínic li va demanar a l'Anna Maria que em truqués i el vam anar a veure el meu marit i jo a l'hospital i el vam seguir visitant l'un o l'altre. Jo vaig tenir la sort de parlar a fons amb ell la setmana anterior a la seva mort.

COM ERA EL MEU AMIC ?

Una persona que va tenir sempre el somriure als llavis.

Extraordinàriament treballador, constant i serè. En tot el que ha fet s'hi ha dedicat molt a fons. I n'ha fet moltes de coses. Ha viscut dels valors dels drets humans i de l'Evangeli. I encara que es considerés no creient tota la seva vida ha estat una dedicació als altres.

La seva idea sempre fou que cal parlar i escoltar per entendre's. Recullo una frase d'ell: "Molts problemes es volen resoldre mitjançant la violència, ignorant que cada guerra deixa més problemes afegits que els que es pretén solucionar". També ens recorda en el seu darrer llibre que a l'Europa del 1936 hi havia un augment dels totalitarismes i unes democràcies dèbils. També li preocupava que molta gent es negués a pensar per sí mateixa.

QUE HA FET? Ho resumiré en tres aspectes, com a metge, com a excursionista i com a introductor de la medicina espacial

COM A METGE havia visitat moltíssims malalts. Tenia els títols d'especialista de medicina interna i d'aparell digestiu i també el diploma de medicina aeroespacial.

En acabar la carrera va entrar a treballar a l'Ajuntament de Barcelona. Va començar fent guàrdies de dispensari municipal com a metge interí. Més endavant va guanyar la plaça per oposició i hi va treballar sempre. Més tard esdevingué Cap de servei d'educació sanitària de l'Ajuntament de Barcelona i va impartir personalment moltes conferències a les presons i a les escoles municipals que anava a visitar com a cap des servei.

El 1957, quan Josep Espriu va crear la mútua d'assistència sanitària, s'hi va apuntar i va ser membre fundador amb el núm. 90.

Durant molts anys fou el metge del Cottolengo i fins a l'últim moment hi va estar anant cada setmana.

Va col·laborar en el tractat de medicina interna de Farreras-Rozmann en el capítol "Enfermedades por agentes físicos" tema en el que ha estat capdavanter.

BATTESTINI I LA MUNTANYA

Ell es definia sovint com a metge i excursionista. Va ser un membre actiu del centre excursionista de Catalunya. Va formar part dels cursos de monitors de muntanya impartint moltes classes i conferències sobre solucions per atendre els accidents i altres problemes mèdics a la muntanya. Va participar sempre en excursions i trobades i va ser un membre molt assidu a les reunions setmanals de tots els dijous a la tarda.

També va venir amb la mateixa assiduitat els dimarts a la Reial Acadèmia d'on era membre corresponent des de 2008. I tampoc faltava mai a l'entrada de nous numeraris, inici de curs i altres sessions extraordinàries. Ja m'agradaria que molts dels nostres numeraris vinguessin la meitat dels dies que venia en Rafael Battestini.

RAFAEL BATTESTINI I LA MEDICINA DE L'ESPAI

Va obrir camí en un camp nou en el que fins fa poc anys en medicina quasi ningú se'n preocupava. Ell ha estat un pioner. I penso que és el principal llegat mèdic que ha deixat.

El seu primer llibre sobre el tema el va publicar junt amb Miquel Nieto el primer trimestre de 1975. El seu tí-

tol era "L'hòme i l'espai". El tenim a l'Acadèmia. S'ocupa de les conquestes de l'hòme en el camp de l'espai sideral. El pròleg el fa el professor Azoy qui li havia dirigit la tesi sobre el mateix tema. Després que jo sàpiga encara va escriure tres més. Un d'ells sobre "l'hòme i la física" porta un pròleg de Joan Oró. I la darrera vegada que va parlar en aquesta Acadèmia i va organitzar una taula rodona, fa poc temps, també va ser sobre la medicina i l'entorn espacial.

A més a més de les publicacions sobre la medicina de l'espai, Rafael Battestini en té moltes altres: llibres, capítols de llibres, publicacions a revistes, tant mèdiques com d'enginyeria i de muntanya. Es poden trobar en el seu currículum depositat en aquesta Acadèmia.

I no vull acabar sense transmetre avui aquí quelcom del que vaig compartir amb ell els seus darrers dies.

ELS DARRERS DIES DE LA SEVA VIDA

L'escriptor francès Bernanos escrigué l'any 1943 que no es pot jutjar una persona abans de la seva mort. L'última pàgina de la biografia d'una persona, la que s'escriu els últims minuts i setmanes és la que dona sentit al seu destí, abans que la seva vida es tanqui definitivament.

Us voldria transmetre algunes de les vivències d'aquests moments. Rafael Battestini va saber morir amb molta dignitat serenitat i pau. És ell qui va triar acabar la partida en lloc d'unes intervencions molt dures i costoses amb escassíssimes possibilitats de sobreviure.

Ens va explicar que havia viscut 85 anys fantàstics, havia fet moltes coses, tingut una esposa que havia estimat molt i dos fills magnífics. Acabo tranquil, serè, amb molta pau. I ens la va transmetre a tots. Havia estimat molt la vida i no va perdre en cap moment el seu somriure ni el dia que en el llit de l'hospital acabava de decidir lúcidament i amb total llibertat sobre el final de la seva estada en aquest món.

Molt pocs dies després moria al llit de casa seva rodejat de la seva família més pròxima. No hi hagué enterrament. Havia donat el seu cos a la ciència.

El trobarem a faltar però els que l'hem estimat el tindrem present sempre més.